

Stenungsunds
kommun

Riktlinjer för verksamhet i Stenunge by

Typ av dokument Riktlinjer	Beslutat av Kommunstyrelsen	Beslutsdatum KS 2011-05-30, § 160	Diarienummer 0480/11
Dokumentägare Kultur/Räddningstjänst	Giltighetstid Tills vidare	Framtagen av Kultur / Räddningstjänst	

Riktlinjer för verksamhet i Stenunge by

Mariagården i Stenunge by

Inledning

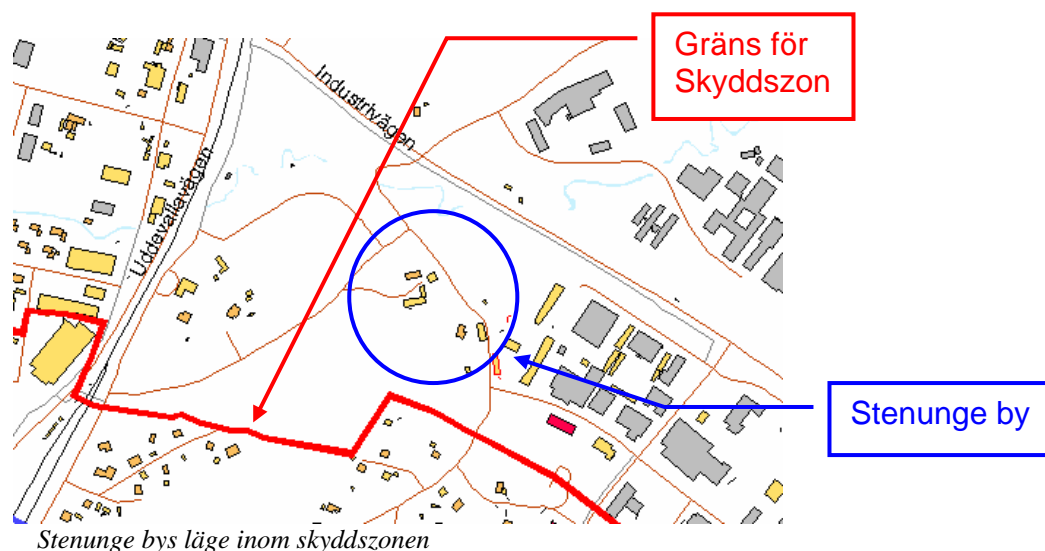
Under 2000-talet har ett flertal utvecklingsprojekt bedrivits i Stenunge by bl a med stöd från EU. Det har dock skett utan att de delar av kommunen som arbetar med samhällsplanering har varit inblandade. I samband med arbetet med skyddszoner runt storindustrin i Stenungsund uppmärksammades detta. I skyddszonsarbetet skrevs följande om Stenunge by:

Området runt Mariagården kan behållas som park- och naturområde. Mariagårdens verksamhet bör i huvudsak kunna fortgå men med begränsning av utveckling som ökar antalet personer som befinner sig på platsen, som t.ex. konferensverksamhet och konserter. En utredning och åtgärdsplan som särskilt beskriver risker och åtgärder för Mariagårdens verksamhet ska tas fram för att klarlägga lämpliga framtida åtgärder.

Syftet med riktlinjerna som nu har tagits fram för området kring Mariagården är att tillgodose både säkerhets- och kulturmiljöaspekterna. Riktlinjerna har tagits fram gemensamt av kulturenheten och räddningstjänsten.

Risker – Samhällsplanering (Säkerhetsaspekter)

Ur säkerhetssynpunkt är det nödvändigt med skyddsavstånd mellan den petrokemiska industrin och övriga delar av samhället. I artikel 12 i EG's Sevesodirektiv fastslås det att man långsiktigt skall upprätthålla skyddsavstånd kring Sevesoanläggningar till bostadsområden, byggnader och platser som besöks av allmänheten, större transportvägar, rekreationsområden, samt områden med särskilt intressant eller känslig natur.

På Mariagården bedrivs besöksintensiv verksamhet, främst under sommarhalvåret. Västergård hyrs ut som privatbostad. Området ligger inom skyddszone och är utsatt för risker från transporter på Industrivägen och intilliggande industrier.

Industrivägen norr om Stenunge by utgör primär transportled för farligt gods, vilket innebär att Trafikverket rekommenderar att farligt gods transporteras denna väg. Varje år går 15 000 - 16 000 transporter av farligt gods på vägen, där majoriteten består av frätande ämnen (klass 8), brandfarliga vätskor (klass 3), samt gaser (klass 2).

Den närmast belägna industrin är Borealis Polyeten. Riskerna därifrån utgörs i huvudsak av de brandfarliga gaser som vid explosioner och BLEVES kan ge övertryck och projektiler i Mariagårdsområdet. Från övriga industrier är det stora utsläpp av giftiga kondenserade gaser som kan påverka området.

Trots att området ligger inom skyddszone är riskerna inte så stora att verksamheten inte kan vara kvar, eftersom individrisken är på en låg nivå. Samhällsriskerna i Stenungsund är dock höga och slutsatsen är att befintlig verksamhet i huvudsak kan vara kvar men inte ytterligare öka i omfattning.

Kulturmiljöaspekter

Stenunge by är en spännande plats mitt i det moderna Stenungsund. Kontrasten mellan högteknologin och de gamla träbyggnaderna är tydlig och intressant. Kulturenheten vill att Stenunge by ska vara en oas präglad av omsorg om människor, hantverkskunnande, skönhet, historia och kvalitet. Vi ska ta tillvara viktiga inslag i miljön som ger oss trådar tillbaka i tiden. Om man menar allvar med en plats ska man skapa något som varar länge. Tillsammans med industriområdets maskinella och mer oorganiska miljö finner vi två sidor av mänsklig aktivitet – alldeles intill varandra.

Plats för daglig verksamhet

Stenunge by och Ramsön är sedan 2002 arbetsplats för arbetstagarna på Mariagårdens dagliga verksamhet samt personer från AME. Arbetstagarna tillsammans med sina ledare är stommen i det arbete som görs konkret och praktiskt i de bägge miljöerna.

Småskalig besöksnäring

Stenunge by besöks varje dag av människor i olika ärenden. En del använder miljön för att promenera i, en del besöker byn för att ta del av något arrangemang, en del kommer för att fika. Huvudinriktningen för arrangemangen kring Stenunge by ska vara att hämta kunskap ur gamla traditioner och hantverkssätt för att föra vidare in i framtiden.

Café

Under sommartid ska det finnas caféverksamhet på Mariagården. Under 2010 byggdes ett kök och toalett i ladan som är anpassat för caféverksamheten. Trädgården är en underbar miljö att sitta och fika i men även själva Mariagårdens hus kan också användas av cafégästerna.

I anslutning till caféet hade det varit värdefullt att ha en butik med närproducerade varor – livsmedel, hantverk, trädgårdsprodukter mm av hög kvalitet.

Trädgården

En trädgård är en aktivitet som ständigt pågår och en miljö som alltid förändras. Här finns kraft och kunskap att hämta. Vi väljer äldre växter som är anpassade till vårt klimat. Växterna kompletterar det konventionella utbudet och blir berikande för den som vill hitta idéer till sitt eget odlande. Frukträden är också ett självklart inslag i trädgården. Dels kan de användas i undervisningen på platsen och dels så bidrar de också starkt till att prägla trädgården under olika årstider, inte minst när frukten används i bakverk och maträtter i serveringen. En del av trädgården är också Västergårds allé. De gamla och ansatta alarna håller på att fällas och kommer att ersättas med lindar. De första lindarna är planerade att planteras under våren 2011.

Pedagogisk miljö /Läroplats

Under 2010 togs ett museipedagogiskt program för Stenunge by och Ramsön fram. Förhoppningen är att miljöerna ska kunna användas av kommunens pedagoger för att tillgängliggöra natur- och kulturhistoriskt intressanta byggnader, miljöer och landskap. Programmet har olika teman såsom örtagården, mulens landskap, ån och kvarnen, bondgården mm. Stenunge by kan även vara en läroplats för andra än barnen och ungdomarna, en plats att prova på hantverkstekniker, trädgårdsvandringar, trädbeskärning i det lilla sammanhanget.

Landskapsvård & Byggnadsvård

Småskaligt jordbruk och traditionell landskapsvård ger oss en häpnadsväckande biologisk mångfald. Det är omöjligt att återställa markerna kring Stenunge by så som de såg ut på 1700-talet men med varsamhet och kunskap kan man skapa en miljö där fler och fler arter kan trivas.

I Stenunge by ligger två mangårdsbyggnader från 1700-talet – Mariagården och Västergård. Mariagården klassades som byggnadsminne 1989, detta innebär att Mariagården är synnerligen märkligt genom sitt kulturhistoriska värde och skall bevaras. Huset är pietetsfullt renoverat av hantverkare med kunskap om de gamla teknikerna. Huset kan hyras av mindre sällskap för tillfälligt bruk och lämpar sig för den som vill sammanträda i lugn och ro eller andra arrangemang som vill ha en traditionell inramning. I huset finns också en gammal bakugn som används att baka ”kake-bröd” i.

Västergård är en framkammarsstuga i två våningar. Stenungsunds kommun äger fastigheten som hyrs ut som privatbostad.

Till de båda mangårdsbyggnaderna hör varsin ladugård. 9 januari brann Västergårds lada ner till grunden. Storleken på ladugårdarna vittnar om att Stenunge by var en rik by med goda tillgångar från åkerbruk och fiske.

Västergård i Stenunge by

Lämplig verksamhet i Mariagården /Stenunge by

Följande riktlinjer avser att tillse att både säkerhetsaspekterna i Sevesodirektivet och kulturmiljöaspekterna blir tillgodosedda.

Sammantaget bedöms att verksamheten i Stenunge by fortsättningsvis bör präglas av

- Småskalighet
- Koppling till kulturmiljön
- Kommunal styrning

Småskalighet

Verksamheten präglas redan idag av småskalighet. De flesta arrangemangen sker med ett mindre antal personer (< 50 pers) vilket är bra ur slitagesynpunkt på den byggnadsminnesförklarade Mariagården. Det är också bra ur säkerhetssynpunkt då sannolikheten blir mindre för en olycka med många skadade, och att det är lättare att hantera en mindre grupp vid en olycka.

Arrangemang med många personer (>100 pers) är också möjliga men bör begränsas till några enstaka tillfällen per år, t ex midsommarfirande och Mariagårdens dag.

Koppling till kulturmiljön

Då området ligger inom skyddszonen skall verksamheten så långt som möjligt ha koppling till kulturmiljön och Mariagårdens byggnadsminnesförklaring. Ju större arrangemanget är, desto viktigare är kopplingen till kulturmiljön. Detsamma gäller för mindre men frekvent återkommande arrangemang.

Kommunal styrning

Kommunen har i egenskap av fastighetsägare och som ansvarig för samhällsplaneringen intresse och ansvar för vad som sker i Stenunge by. För att kunna påverka vilken verksamhet som bedrivs i området behöver kommunen ha en viss styrning. Att bedriva verksamheten i egen regi är det som ger mest kontroll och är inte så styrt av ekonomiskt vinstintresse. Men verksamheten kan även ske genom avtal med entreprenörer. Om det sker genom avtal bör det även fortsättningsvis ske med korta avtal, eftersom det är svårt att i avtalet helt reglera vad som är lämplig verksamhet, pga att det ofta är bedömningsfrågor.

Oavsett driftsform är en dialog mellan verksamhetsutövare och räddningstjänst lämplig vid val av nya arrangemang mm.

Övrigt

Verksamheten i Stenunge by har de senaste åren ökat ganska kraftigt. Antalet besökare är idag ca 7000-8000 personer per år, mycket tack vare Terra et Mare-projektet som drevs 2007-2010. I det projektet fanns dessutom en vision om 15 000 besökare per år. Detta är inte lämpligt med tanke på Sevesodirektivet och dess skyddszoner utan besöksantalet behöver begränsas till nuvarande nivå.